علی محمدی / ایران

چشم‌انداز سیاست خارجی در پرتو نظم جدید جهانی

دیدگاه

دکتر علی باقری
معاون سیاسی وزارت امور خارجه

«وضع نظم جهانی در حال تغییر است... و این تغییر خوشبختانه در جهت تضعیف جبهه دشمنان جمهوری اسلامی است... اقتضا می‌کند که ما در مسأله سیاست خارجی، ابتکاراتمان را افزایش دهیم... و از فرصت‌ها استفاده کنیم.» مقام معظم رهبری امام خامنه‌ای مدظله العالی

۴۰
درصد
کشورهای عضو سازمان همکاری شانگهای با حدود ۴۰ درصد جمعیت جهان، ۲۰ درصد تولید ناخالص جهانی را دارا هستند که البته حجم تجارت در این سازمان به بیش از ۶۵۰ میلیارد دلار در سال بالغ می‌شود. یکی از دلایل اصلی کشورها برای عضویت در این سازمان مهم مقابله با سیاست‌ها و اقدامات یکجانبه غرب و بویژه امریکا است

تحولات مهم بین‌المللی و منطقه‌ای این فرصت را فراهم ساخته تا با مروری بر فرصت‌های برآمده از نظام در حال تغییر جهانی، چشم‌اندازی از تحولات کلان سیاست خارجی از ابتدای شروع به کار دولت سیزدهم ترسیم گردد.

در حالی‌که غرب در رؤیای «پایان تاریخ» به سر می‌برد، جهان به تدریج با «آغازی در تاریخ» مواجه شده است. بدون شک نظام بین‌الملل دیگر تک‌قطبی نیست. اینکه جهان چندقطبی دارای چه ابعاد و مختصاتی است نیز هنوز روشن نشده است. جهان در حرکت به سمت ایجاد نهادها و قواعد جدید قرار گرفته و این بار اما برخلاف گذشته، جهان جدید نه از میان جنگ با ابزارهای سخت نظامی بلکه به‌طور عمده از دل ابزارهای نرم و رویارویی‌های غیر نظامی در حال ظهور است و این درست همان پاشنه آشیلی است که نظام سلطه را به مخاطره انداخته است. رویارویی نظامی شکل‌دهنده ائتلاف حول نظام سلطه و به عنوان ابزاری برای اجماع‌سازی مورد استفاده قرار گرفته اما رویارویی با ابزار نرم همچون تحریم‌ها موجب تفرقه و پراکندگی در اطراف نظام سلطه گردیده است.

در نتیجه تحولات در عرصه بین‌المللی و جابه‌جایی در مراکز قدرت، همه دولت‌ها درصدد هستند نقش بیشتری در شکل‌گیری تحولات ایفا نموده و جایگاه شایسته‌ای در صحنه جدید بین‌المللی بدست آورند. دولت سیزدهم در حالی شروع به‌کار نمود که این تحولات سرعت بیشتری نسبت به گذشته را تجربه می‌کرد که همچنان و بی‌وقفه تداوم دارد. فرایند عضویت در سازمان همکاری شانگهای در حالی در دولت سیزدهم نهایی شد که ایران سال‌ها تلاش برای آغاز این روند را پشت سر گذاشته بود. همزمان با این ابتکار، همکاری با کشورهای عضو بریکس نیز در دستورکار جدی سیاست خارجی قرار گرفت تا از این منظر تنوعی در دسترسی به امکانات و ابزارهای بین‌المللی برای تأمین نیازهای اقتصادی، پولی و مالی فراهم شود. بدین ترتیب ایران با عضویت در بزرگترین سازکارهای سیاسی، امنیتی و اقتصادی مقابل یکجانبه‌گرایی، مصمم است نقش مؤثر و مهمی در فرایند شکل‌گیری ساختارها و سازکارهای چندجانبه داشته باشد.

کشورهای عضو سازمان همکاری شانگهای با حدود ۴۰ درصد جمعیت جهان، ۲۰ درصد تولید ناخالص جهانی را دارا هستند که البته حجم تجارت در این سازمان به بیش از ۶۵۰ میلیارد دلار در سال بالغ می‌شود. یکی از دلایل اصلی کشورها برای عضویت در این سازمان مهم مقابله با سیاست‌ها و اقدامات یکجانبه غرب و بویژه امریکا است.

این اقدامات و به‌طور مشخص تحریم‌های یکجانبه، آثار جهانی عمیقی بجای گذاشته و ضمن نقض فاحش حقوق انسانی، نظام جهانی تجارت را نیز به مخاطره انداخته است. با اوج‌گیری تحریم‌ها و اقدامات بی‌سابقه‌ای همچون انسداد دارایی بانک‌های مرکزی از کشورهای مختلف، بی‌اعتمادی به ساختار مالی غربی نیز به بیشترین حد ممکن رسیده و موجب شده کشورهای جهان دست به اقدامات پیشگیرانه و مقابله‌ای بزنند. برخلاف انتظار غرب، پروژه جهانی شدن دست به «خود تخریبی» زده است. در چنین فضایی اقدامات مشترک هماهنگ و ارائه واکنش‌های دسته جمعی به چالش‌ها و تهدیدات جدید در سطح منطقه‌ای اقدامی کاملاً منطقی است. از منظر راهبردی اعضای سازمان همکاری شانگهای حول ایده «توسعه پیشرو و مستقل» و در پرتو واقعیت‌های جدید صحنه بین‌المللی گرد هم آمده‌اند و جمهوری اسلامی ایران نیز این فرصت را از دست نداده و با اراده‌ای محکم و جدی وارد این عرصه شده است.

> روسیه کشور دیگری است که نقش بسزایی در تحولات آتی بین‌المللی ایفا خواهد کرد و روابط جمهوری اسلامی ایران با این کشور نهادینه و راهبردی است. منازعه روسیه و اوکراین بحرانی با آثار جهانی است که امیدواریم هر چه زودتر و با پایان یافتن مداخلات غرب، خاتمه یابد. صرفنظر از وقوع این جنگ، روسیه از کشورهایی است که توانایی ایجاد نقش جدید در تحولات آتی بین‌المللی و نظم چندقطبی جهانی را دارا است و در دولت سیزدهم تلاش شده به تعمیق تعاملات با این کشور توجه ویژه‌ای صورت گیرد

در نظم جدید جهانی، جابه‌جایی قدرت از غرب به شرق به تدریج و در روندی محسوس قابل مشاهده است. امریکا و اروپا توانایی مدیریت تحولات بین‌المللی را آن‌گونه که پیش از این دنبال می‌کردند از دست داده‌اند. هر چند غرب همچنان از ابزارهای متعدد برای تأثیرگذاری بر روندها و تحولات بین‌المللی برخوردار است اما کشورهای دیگر همچون چین و روسیه، اعضای بریکس و قدرت‌های منطقه‌ای بویژه در آسیا توانسته‌اند از فرصت‌های پیش‌آمده بهره‌مند شده و نقش فعال‌تری در صحنه بین‌المللی ایفا نمایند.

همکاری درازمدت با چین از ابتدای دولت سیزدهم به‌طور جدی مدنظر قرار گرفت و در نهایت اجرای مؤثر و جدی اسناد راهبردی فی‌مابین آغاز شد. از اولین نتایج این ابتکار، افزایش چشمگیر در مناسبات اقتصادی دوجانبه بود که آثار آن به‌طور مستقیم و غیرمستقیم در افزایش رشد تولید ناخالص داخلی و تراز تجاری کشور قابل مشاهده است. در کنار همکاری‌های اقتصادی، تعاملات سیاسی با چین نیز در حوزه‌های مختلف گسترش و تعمیق یافته و تصویر معناداری در عرصه بین‌المللی ایجاد کرده است. در حوزه‌های دفاعی نیز همکاری‌های مناسبی شروع شده که نمونه بارز آن در برگزاری رزمایش نظامی مشترک ایران، روسیه و چین است و در این راستا تأکید ویژه‌ای بر تعمیق مناسبات برای حفاظت از صلح منطقه‌ای و بین‌المللی مدنظر طرف‌ها است.

روسیه کشور دیگری است که نقش بسزایی در تحولات آتی بین‌المللی ایفا خواهد کرد و روابط جمهوری اسلامی ایران با این کشور نهادینه و راهبردی است. منازعه روسیه و اوکراین بحرانی با آثار جهانی است که امیدواریم هر چه زودتر و با پایان یافتن مداخلات غرب، خاتمه یابد. صرفنظر از وقوع این جنگ، روسیه از کشورهایی است که توانایی ایجاد نقش جدید در تحولات آتی بین‌المللی و نظم چندقطبی جهانی را دارا است و در دولت سیزدهم تلاش شده به تعمیق تعاملات با این کشور توجه ویژه‌ای صورت گیرد. با اعلام آمادگی و جدیت دو طرف ایران و روسیه، فرصت بی‌سابقه‌ای برای گشایش مسیر ترانزیتی شمال - جنوب فراهم شده و به دستور کار مهم دستگاه سیاست خارجی تبدیل شده است. حجم مبادلات تجاری و سرمایه‌گذاری دوطرف به میزان قابل توجهی افزایش یافته و فرصت همکاری‌های بین‌المللی نیز میان دو کشور بیش از گذشته فراهم شده است. همکاری‌های دفاعی نیز توسعه چشمگیری یافته و در ارتقای توان دفاعی و بازدارندگی جمهوری اسلامی بسیار مؤثر است. در زمینه بهره‌مندی جمهوری اسلامی از مواهب انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای بویژه در ساخت و بهره‌برداری از نیروگاه‌های هسته‌ای نیز روسیه نقش قابل توجهی ایفا نموده و همکاری‌ها در این زمینه ادامه دارد.

همزمان با این تحولات، در سطح منطقه‌ای نیز تحولات عمیقی بوقوع پیوسته و فرصت تعاملات و همکاری‌ها میان کشورهای منطقه پیش از گذشته فراهم شده است. دولت سیزدهم با در پیش گرفتن راهبرد همسایگی و در راستای اهداف کلان نظام در منطقه، به‌دنبال تقویت مناسبات با کشورهای همسایه، ایجاد صلح و ثبات، مقابله با افراط‌گری و مداخله خارجی و در رأس همه مقاومت در برابر زیاده‌خواهی و زورگویی است. در این مسیر جمهوری اسلامی ایران هزینه‌های زیادی پرداخت کرده و جان‌های عزیزی بر سر پایبندی به این اصول فدا شده‌اند که شهادت سردار سلیمانی مهم‌ترین آنها است. شهادت این سردار بزرگ، که بارها جان خود را در راه مقابله با افراط‌گرایی داعش به مخاطره انداخته بود، به‌دست نظام سلطه گویای جنایتی نابخشودنی از سوی غرب و امریکا است.

در چهارچوب رویکرد همسایگی، مذاکرات طولانی و مجدانه میان جمهوری اسلامی ایران و پادشاهی عربستان سعودی پس از چندین سال، به نتیجه رسید و با مشارکت چین در مرحله نهایی شدن توافقات دوجانبه، روابط سیاسی میان دو کشور از سر گرفته شد. این اقدام راهبردی زمینه‌ای فراهم ساخت تا تحولات دیگری در منطقه رقم خورده و جایگاه سیاسی و منطقه‌ای هر دو ارتقا یابد. به‌طور طبیعی، توافق میان دو کشور مهم منطقه آثاری جهانی و سازنده نیز بر جای خواهد گذارد که قابل کتمان نیست و برای ارزیابی از دستاوردها باید فرصت بیشتری در نظر گرفت. آنچه قطعی است عواید مثبت و سازنده این روابط است که ابتدا در اختیار دو ملت قرار گرفته و قطعاً به شکوفایی و صلح و ثبات منطقه کمک خواهد نمود.

دولت سیزدهم در این مدت از تهدیدات ناشی از رژیم صهیونیستی غافل نبوده و از هر فرصتی برای مقابله و پیشگیری از سیاست‌ها و اقدام‌های تروریستی، تنش‌زا و ضد انسانی این رژیم بهره گرفته است. در نظم جدید جهانی به‌طور قطع این رژیم فرصت کمتر و محدودتری برای سوءاستفاده و ایجاد اخلال در نظم و امنیت منطقه خواهد یافت. استقبال سازمان ملل از برگزاری مراسم «روز نکبت» که برای نخستین بار در تاریخ این سازمان رخ داد، جدیدترین نشانه این تحولات ضد جنایات این رژیم است. همزمان با این تحولات، «نظریه مقاومت» به‌عنوان راهبردی کارآمد برای تثبیت صلح و آرامش در منطقه که لازمه آن برخورد با توطئه‌ها و خصومت‌ورزی‌های رژیم صهیونیستی است، مورد تأکید و پیگیری جدی جمهوری اسلامی ایران خواهد بود.

در نظریه نه شرقی، نه غربی و به موازات توسعه روابط با جهان شرق و آسیا، جمهوری اسلامی ایران هیچ‌گاه خود را بی‌اعتنا به روابط با جهان غرب و به‌طور خاص اروپا ندیده است. دولت سیزدهم روابط مبتنی بر اصول، ارزش‌ها و قواعد بین‌المللی را با کشورهای اروپایی دنبال نموده و خواهد نمود. انتظار ما در روابط دوجانبه با کشورهای اروپایی احترام و عمل متقابل است. متأسفانه برخی کشورهای اروپایی در مقطع اخیر به بهانه‌های مختلف از جمله ادعاهای حقوق‌بشری و ادعای مداخله ایران در منازعه اوکراین، مناسبات در حال پیشرفت دوجانبه را با وقفه‌ای روبه‌رو ساخته‌اند که از این رهگذر قطعاً منفعتی متوجه آنها نخواهد شد. این کشورها از ظرفیت ایفای نقش سازنده در نظم جدید جهانی بهره‌مند هستند و دولت سیزدهم خواستار توسعه روابط متقابل با آنها و برای رفع اختلافات پیش آمده آماده گفت‌وگوی برابر و تعامل سازنده است. متقابلاً، جمهوری اسلامی ایران در برابر تهدید منافع ملی از سوی دیگر کشورها سکوت نکرده و در صیانت از منافع و امنیت ملی خود تردید نخواهد کرد.

به موازات روند افول قدرت امریکا در نظام بین‌المللی، راهبرد این کشور در قبال جمهوری اسلامی ایران نیز حاکی از ابهام و سردرگمی است. امریکا سیاست دوپایه «بازدارندگی و دیپلماسی» را در قبال جمهوری اسلامی ایران معرفی می‌کند؛ در حالی از تهدیدات ایران یاد می‌کند که ناگزیر از تأکید همزمان بر تهدیدات داعش - که با همت جمهوری اسلامی ایران نابود شد - است و در حالی بر دیپلماسی تأکید دارد که در عمل خود را پایبند به فشار حداکثری و تحریم‌های همه‌جانبه می‌داند. از این‌رو تاکنون ماهیت متناقض رفتار امریکا در قبال ملت ایران را نمی‌توان چیزی جز خصمانه و تقابلی توصیف کرد.

در مقابلِ سیاست خصمانه امریکا علیه ملت ایران، رویکرد جمهوری اسلامی ارتقای توانمندی اقتصادی کشور با خنثی‌سازی تحریم‌ها و مقابله حداکثری با آثار آن است. حفظ و توسعه برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای نیز از اولویت‌های اصلی کشور است. همزمان جمهوری اسلامی ایران از سازکار دیپلماسی برای نیل به اهداف سیاست خارجی حمایت کرده و بازگشت امریکا از مسیر غلط گذشته و دست‌کم عمل به تعهدات خود در چهارچوب برجام را آزمونی برای جبران بخشی از خسارات وارده به ملت ایران می‌داند. پر واضح و مبرهن است که در روند آتی جهانی و نظم جدید پیش روی، از رفتار یکجانبه و سلطه‌جویانه امریکا استقبال نخواهد شد و در صورت عدم اصلاح، پیش‌بینی افول بیش از پیش برای این کشور دور از واقعیت نیست.

در راستای تأمین منافع ملی و رسیدن به اهداف مورد نظر در سیاست خارجی، جمهوری اسلامی از همه ظرفیت‌ها بهره گرفته و از میان آنها توجه ویژه‌ای به جامعه ایرانیان خارج از کشور دارد. این بخش از ایرانیان میزان قابل توجهی از جامعه نخبگی را شکل می‌دهند و نظام اسلامی ضمن افتخار به جامعه دلسوز و غیرتمند ایرانیان خارج از کشور خود را موظف به خدمت‌رسانی بی‌دریغ به آنها می‌داند و از هرگونه مشارکت و همکاری سازنده آنها در توسعه و پیشرفت کشور استقبال می‌نماید.

در پایان باید به این نکته اشاره شود که جمهوری اسلامی ایران همه تلاش خود را به‌کار گرفته تا در نظام پرآشوب بین‌المللی، با رهیافتی امیدآفرین، در جهت تأمین منافع ملی، رفاه و امنیت و نیل به اهداف والای انقلاب اسلامی برگرفته از تعالیم بزرگ امام راحل سلام‌الله علیه و اندیشه‌های ژرف رهبر عظیم‌الشأن انقلاب اسلامی امام خامنه‌ای دام ظله‌العالی در عرصه سیاست خارجی فعالیت و اقدام نماید. دستگاه دیپلماسی در این مسیر، از همراهی، مشارکت و نگاه نقادانه نخبگان جامعه استقبال نموده تا در بستری گسترده و مورد اجماع به اهداف سیاست خارجی کشور نائل شویم. از فرصت استفاده کرده و تأکید می‌نماید دستگاه سیاست خارجی مصمم است موضوعات مرتبط با سیاست خارجی را که پیوند ناگسستنی با منافع و امنیت ملی دارد در سطح کلان و ملی مورد توجه قرار داده و از ورود مناقشات سیاسی داخلی به مسائل سیاست و روابط خارجی و دیپلماسی پرهیز دارد.

طی این روزها وزارت امورخارجه این فرصت را دارد با برگزاری گردهمایی سراسری سفرا و رؤسای نمایندگی‌های خارج از کشور به هم‌اندیشی جامعی در خصوص تحولات صحنه بین‌المللی و آثار آنها بر سیاست خارجی و دیپلماسی بپردازد و در این میان نظرات نخبگان سیاسی کشور از طیف‌های گوناگون نیز مورد بررسی و تبادل نظر قرار خواهد گرفت.

مأموریت جدید صندوق نوآوری و شکوفایی

پشتیبانی از افزایش ۵ برابری سهم اقتصاد دانش‌بنیان از اقتصاد کشور

یادداشت

دکتر محمدصادق خیاطیان
رئیس هیأت عامل صندوق نوآوری و شکوفایی ریاست جمهوری

۴۰
هزارمیلیاردتومان
تفاهمنامه ۴۰ هزار میلیارد تومانی مابین معاونت علمی و فناوری، صندوق نوآوری و شبکه بانکی برای سرمایه‌گذاری در طرح‌های دانش‌بنیان در پی ابلاغ قانون جهش، ظرفیت بی‌بدیلی است که بزودی عملیاتی می‌شود

بیش از ۲۰ سال از ورود مفهوم «اقتصاد دانش‌بنیان» به کشور می‌گذرد و به برکت سیاست‌های کلان کشور و اقدامات ارزنده این سال‌ها، اینک کشور ما صاحب یکی از غنی‌ترین زیست‌بوم‌های نوآوری منطقه است و به دستاوردهای بزرگی در زمینه فناوری و نوآوری دست یافته است. ثمره صدها دانشگاه و پژوهشگاه تخصصی، ده‌ها مرکز رشد و پارک فناوری، نهادهای تأمین مالی فناوری همچون صندوق‌های پژوهش و فناوری و صندوق‌های جسورانه بورسی، در کنار تشکیل نهادهایی مانند معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان و صندوق نوآوری و شکوفایی ریاست جمهوری، تا اینجا بیش از ۸ هزار شرکت دانش‌بنیان بوده است که هر روز بر تعداد آنها افزوده می‌شود. در شرایط فعلی کشور، توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان به دلایل مختلف همچنان ضروری است.

نخست، این شرکت‌ها که عمدتاً حاصل کارآفرینی دانشجویان، دانش‌آموختگان و اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها هستند، یکی از اهرم‌های مهم کشور برای رهایی از اقتصاد نفتی و منبع‌محور محسوب می‌شوند. نگاهی اجمالی به سیاست‌های اقتصادهای نفتی منطقه و رقابت روزافزون آنها برای توسعه اقتصاد دانش‌بنیان، گویای همین واقعیت است.

دوم، این شرکت‌ها به واسطه بهره‌گیری از فناوری پیشرفته، معمولاً ارزش افزوده بالاتری نسبت به کسب‌وکارهای متعارف خلق می‌کنند و لذا اگر افزایش تولید را لازمه رشد اقتصادی و غلبه بر چالش‌هایی مانند تورم بدانیم، آنگاه باید گفت توسعه کسب‌وکارهای دانش‌بنیان یکی از اولویت‌های دولت در سالی است که از سوی مقام معظم رهبری، «مهار تورم و رشد تولید» نامگذاری شده است و سوم، این شرکت‌ها به ایجاد اشتغال برای جوانان و بویژه دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها کمک می‌کنند که غفلت از آن می‌تواند عواقب اجتماعی ناگواری برای کشور به همراه داشته باشد. توسعه کسب‌وکارهای دانش‌بنیان که یکی از نمادهای مشارکت مستقیم مردم در عرصه اقتصاد به شمار می‌روند که در منظومه گفتمانی دولت مردمی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. از این رو، دولت سیزدهم از ابتدای کار خود همواره بر تقویت این شرکت‌ها تأکید کرده و گام‌های مؤثری نیز برداشته است. در سال گذشته که از سوی مقام معظم رهبری سال «تولید، دانش‌بنیان و اشتغال‌آفرین» نامیده شده بود، تقریباً همه دستگاه‌های اجرایی سیاست‌ها و برنامه‌های اختصاصی خود برای کمک به توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان را تدوین کردند، و اجرای آن در سال جاری ادامه خواهد یافت.

اما همان‌طور که رهبر معظم انقلاب، پاییز ۱۴۰۰ در دیدار سالانه خود با نخبگان اشاره کردند، به رغم همه این دستاوردهای قابل تقدیر، سهم یک درصدی شرکت‌های دانش‌بنیان از اقتصاد کشور با وضعیت مطلوب فاصله زیادی دارد و ظرف ۴ سال آینده باید دست کم به ۵ درصد برسد. تحقق این هدف بزرگ، پیش از هر چیز مستلزم اتخاذ سیاست‌های جدید و انجام اقدامات جدید است و علاوه بر آن، مشارکت همه دستگاه‌های اجرایی، فراتر از معاونت علمی و فناوری و صندوق نوآوری و شکوفایی به عنوان نهادهای تخصصی این حوزه را می‌طلبد.

> صندوق نوآوری خود را «حامی، شکل‌دهنده و مکمل» نظام تأمین مالی فناوری می‌داند و از این رو، نه تنها باید خدمت‌رسانی مستقیم به شرکت‌های دانش‌بنیان را تسهیل و تقویت کند، بلکه باید با همکاری سایر دستگاه‌ها و بویژه معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست جمهوری، به تکمیل زیست‌بوم تأمین مالی فناوری و نوآوری کمک کند

صندوق نوآوری و شکوفایی، که به موجب قانون، متولی اصلی و نهاد تخصصی تأمین مالی شرکت‌های دانش‌بنیان محسوب می‌شود، در طول ۱۰ سالی که از تولد آن می‌گذرد، گام‌های مهم و مؤثری در زمینه تأمین مالی این شرکت‌ها برداشته است. جذب منابع شبکه بانکی و استفاده از ابزارهای بازار سرمایه برای رشد شرکت‌های دانش‌بنیان و همچنین فعال‌سازی صندوق‌های پژوهش و فناوری غیردولتی به عنوان نهادهای تخصصی تأمین مالی خرد فناوری، از جمله اقدامات ماندگار صندوق نوآوری و شکوفایی در دوره اخیر است که برخی ثمرات آن در سال‌های آتی آشکار خواهد شد.

اما پشتیبانی صندوق از افزایش ۵ برابری سهم اقتصاد دانش‌بنیان از اقتصاد کشور صرفاً با تداوم این سیاست‌ها و اقدامات میسر نیست. صندوق نوآوری خود را «حامی، شکل‌دهنده و مکمل» نظام تأمین مالی فناوری می‌داند و از این رو، نه تنها باید خدمت‌رسانی مستقیم به شرکت‌های دانش‌بنیان را تسهیل و تقویت کند، بلکه باید با همکاری سایر دستگاه‌ها و بویژه معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست جمهوری، به تکمیل زیست‌بوم تأمین مالی فناوری و نوآوری کمک کند.

قانون «جهش تولید دانش‌بنیان» که اردیبهشت‌ماه سال گذشته در مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید و به دولت سیزدهم ابلاغ شد، فرصت‌های ذی‌قیمتی برای توسعه اقتصاد دانش‌بنیان فراهم ساخته است که عملیاتی‌شدن برخی از آنها، مستلزم نقش‌آفرینی جدی صندوق نوآوری و شکوفایی است. برای مثال، انتظار می‌رود سازکار «اعتبار مالیاتی» که موضوع ماده ۱۱ این قانون را تشکیل می‌دهد، موجب قوت‌گرفتن فعالیت‌های تحقیق و توسعه در شرکت‌های بزرگ و همچنین افزایش چشمگیر سرمایه‌گذاری آنها در طرح‌ها و شرکت‌های دانش‌بنیان در قالب صندوق‌های سرمایه‌گذاری جسورانه شرکتی (موسوم به CVC) شود. هدایت، نظارت، اعطا و لغو مجوز این صندوق‌ها برعهده کارگروهی است که دبیرخانه آن در صندوق نوآوری و شکوفایی مستقر است و اینک مشغول نهایی‌سازی آیین‌نامه مربوطه است.

ماده ۱۸ این قانون نیز، سرمایه‌گذاری بانک‌ها در طرح‌های دانش‌بنیان مصوب شورای راهبری تولیدات و فناوری‌های دانش‌بنیان با مشارکت صندوق نوآوری و شکوفایی را مجاز می‌داند. تفاهمنامه ۴۰ هزار میلیارد تومانی مابین معاونت علمی و فناوری، صندوق نوآوری و شبکه بانکی برای سرمایه‌گذاری در طرح‌های دانش‌بنیان در پی ابلاغ قانون جهش، ظرفیت بی‌بدیلی است که بزودی عملیاتی می‌شود.

ناگفته نماند، یکی از چالش‌های مهم صندوق برای پشتیبانی از افزایش ۵ برابری سهم اقتصاد دانش‌بنیان از اقتصاد کشور، محدودیت منابع مالی است که امیدوارم با تزریق منابع جدید ناشی از اجرای قانون «جهش تولید دانش‌بنیان» در سال جاری، تا حد زیادی مرتفع شود.

در پایان، ضمن تشکر دوباره از اعتماد رئیس‌جمهور محترم به اینجانب، امیدوارم صندوق نوآوری و شکوفایی در آستانه دهه دوم فعالیت خود بتواند با همکاری سایر ذی‌نفعان گام‌های مؤثری در زمینه توسعه اقتصاد دانش‌بنیان بردارد.

علی محمدی / ایران